

Tilburg University

Bevrijd EU van discussie over het eindstation

Hirsch Ballin, Ernst; Dijkstra, Huub; Segers, Mathieu

Published in:
De Volkskrant

Publication date:
2018

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Hirsch Ballin, E., Dijkstra, H., & Segers, M. (2018). Bevrijd EU van discussie over het eindstation. *De Volkskrant*, 24.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

MAX PAM
BEWERINGEN
& BEWIJZEN

Veevoer voor psychologen

Met enige regelmaat bereikt ons uit Hilversum het alarmerende bericht dat de jeugd steeds minder televisie kijkt. Naar Netflix en soortgelijke, uit de sociale media voortgekomen podia, wordt nog wel gekeken, maar de programma's van de Nederlandse televisie zijn tegenwoordig vooral voor oudjes die met pantoffels aan voor de buis zitten.

Mij lijkt het een zegen dat jongeren minder dan vroeger geïnteresseerd zijn in wat zich op de tv afspeelt. Dan kunnen ze weer eens een boek gaan lezen of iets anders nuttigs gaan doen. Maar bij de Nederlandse Publieke Omroep (NPO) denken ze daar heel anders over. Telkens worden nieuwe plannen gesmeed 'om de kijker terug te halen'.

Aan al die initiatieven hebben wij de jongerenomroepen BNN en PowNed te danken. Omroep MAX

De omroepbobo's willen vooral zichzelf in stand houden

komt trouwens ook voort uit dit soort denken, want als jongeren recht hebben op hun eigen getto, dan geldt dat natuurlijk ook voor de ouderen. Dit proces is al jaren aan de gang en dan komt vanzelf de vraag op: heeft het geholpen?

Nee, natuurlijk niet. De kijkers zijn niet teruggekomen. Althans niet voor wat oorspronkelijk het doel van de publieke omroep is geweest, namelijk het brengen van hoogwaardige programma's. Wel wordt meer dan ooit een meedogenloze slag om de kijkcijfers uitgevochten – met alle gevolgen van dien. Zo schijnt bij de publieke omroep veel leedvermaak te bestaan, omdat Twan Huys bij RTL op zijn bek is gevallen. Vreemd eigenlijk, want Twan Huys is een vakman die je hoge kijkcijfers zou gunnen, terwijl nu gevreesd moet worden dat ook hij Peter R. de Vries, Geer en Goor, en al die andere uitgemolken BN'ers in zijn show moet toelaten om zijn marktaandeel op te krikken.

Soms kom je bij de publieke omroep nog wel eens een verdwaald VPRO-achtige programma tegen – ho, halt, dat is voor de elite. Maar verder is de scheiding tussen publiek en commercieel geheel verwaagd. Frans Bauer en Jan Smit trutten gewoon langs op NPO 1. Illustratief daarbij is het bericht dat nog niet zo lang geleden Frans

Klein, televisiedirecteur van de NPO, naar RTL zou gaan. Dat veroorzaakte 'veel bezorgdheid en onrust'. Alsof de directeur van Greenpeace plotseling voor een riant salaris een kolencentrale gaat leiden. De transfer ketste af, maar mooi was het antwoord dat Klein gaf toen het AD hem erover ondervroeg: 'Ik ontken helemaal niks, maar het zijn jouw woorden dat ik naar RTL zou gaan.'

Ik bedoel maar: die man moet beslist de politiek in, maar vooral geen programma's maken. Volgens mijn collega Bert Wagendorp staat Klein trouwens voor de verdere 'debilitering' van de publieke omroep.

Het pièce de résistance van de NPO is al jarenlang *Boer zoekt vrouw*, kijkcijferhit en tranentrekker voor eenieder die daar gevoelig voor is. Presentatrice Yvonne Jaspers ziet er van buiten zacht uit als een koeienvlaai, maar van binnen is zij een keiharde zakenvrouw die een imperium heeft opgebouwd. Ooit kreeg ze een boete, omdat zij in *De Wereld Draait Door* reclame had gemaakt voor haar eigen bloemetjesservies. En onlangs kwam uit dat zij een geheim contract heeft met het veevoerb企业 For Farmers teneinde het boerenbedrijf in romantische zin nog verder op te krikken. Veevoer voor psychologen, zou Harry Mulisch zeggen.

Ik moet bekennen dat ik de carrière van Yvonne Jaspers al jaren gefascineerd volg. Dat is begonnen toen mijn kinderen nog naar *Het Klokhuis* keken. Ook toen al dat lieve gezichtje. Ze werd gezien als een talent en kreeg een eigen programma: *Wonderen bestaan*. Dat was genieten, want de hele paranormale santekraam kwam voorbij: uitgekomen voorspellingen, verschijnselen van gelijktijdigheid, personen die op twee plaatsen tegelijk kunnen zijn (bi-lokaliteit), wonderbaarlijke genezingen en beschermengelen die iemand uit een penibele situatie weten te redden.

Het programma werd uitgezonden door de KRO, die liet weten dat de katholieke kerk wel moeite had met sommige van die wonderen – over water lopen hielden ze liever voor zichzelf – maar dat Yvonne verder goed werk deed. Dat was overigens nog niet in de tijd dat Stephan Sanders het enig belijvend lid was bij de zwartrokken.

Weer een seizoen *Boer zoekt vrouw* doet je beseffen dat de NPO eigenlijk nergens meer voor staat. Dat besef neemt spookachtige proporties aan wanneer tegelijkertijd wordt beslist om journalistieke programma's, zoals *Andere Tijden*, juist financieel te korten. In feite ligt de oplossing voor het grijpen, maar omdat de omroepbobo's vooral zichzelf in stand willen houden, zal het er niet snel van komen.

Het is al vaker voorgesteld: laat amusement en sport aan de commerciële. Richt je op hoogwaardige journalistieke en culturele programma's. Schaf eventueel het derde NPO-net af. En geef die boeren een paard voor de winter nachten.

Bevrijd EU van discussie over het eindstation

Ernst Hirsch Ballin, Huub Dijkstra en **Mathieu Segers** zijn verbonden aan de WRR en hoogleraren aan de Universiteiten van Tilburg, Amsterdam en Maastricht.

EU-DEBAT

Vergeet het 'proces naar meer integratie', variatie in de Europese samenwerking is de nieuwe realiteit.

Na de 'Staat van de Unie' van Commissievoorzitter Juncker is een nieuw debat over de toekomst van de Europese samenwerking op handen. De eurocrisis, de vluchtelingencrisis en de Brexit roepen de vraag op of de EU hechter of losser zal moeten worden. Het lijkt een eenvoudig dilemma: meer gezamenlijkheid zoals de Commissie nastreeft, of juist bevoegdheden terughalen naar de lidstaten.

Maar zo zwart-wit hoeft het niet te zijn. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) bepleit in zijn rapport *Europese variaties* dat de Europese Unie meer ruimte maakt voor verschillende wegen naar een gezamenlijk doel. Als het aantal lidstaten en hun verschillen groter worden, is er meer reden om die variatie te erkennen in de inrichting van de EU. Variatie voorkomt dat achter een papieren eenheid zulke grote verschillen bestaan dat ze de geloofwaardigheid van de Unie ondermijnen.

Die geloofwaardigheid geldt ook voor de democratische legitimering van het EU-beleid. Er is een onwenselijke tegenstelling ontstaan tussen het Europees Parlement, waarvan de verkiezingen te weinig aanspreken, en nationale democratieën waarin te vaak wordt gedaan of men problemen nog alleen kan oplossen. Erkennen dat het nodig is de EU te bevrijden van de fixatie op eenvormige toe-

komstbeelden, zoals de WRR doet, impliceert een majeure wending in het spreken over de EU; ook voor hoe Europese besluiten democratisch geïmplementeerd kunnen worden. Deze manier van kijken is allesbehalve een bagatellisering van de noodzaak om de democratische verantwoording van het EU-beleid te verbeteren, zoals Ben Crum suggereert (*O&D*, 12 sept.).

Integendeel. De WRR beschrijft klip en klaar welke kansen er liggen voor het verbeteren van democratische legitimatie in het benutten van variatie in de Europese integratie. Cruciaal daarin is dat de nationale democratieën zich niet hoeven te beperken tot uitvoering van Europees beleid (en een enkele keer het tegenhouden daarvan), maar een (pro)actieve rol spelen in de vormgeving van de EU.

Het kern-Europa dat Crum voor ogen heeft, is een mogelijke vorm van

Variatie is geen smeermiddel, maar een principieel uitgangspunt

variatie, maar niet de enig mogelijke. De WRR wil een nieuw denken over de Europese integratie over de volle breedte zichtbaar maken, van migratie tot euro en van markt tot veiligheid. Dan blijkt ook dat variatie meer dimensies omvat dan een confronterende tweedeling van de EU in een kopgroep en een peloton.

Variatie kent namelijk drie dimensies. De eerste dimensie geeft de lidstaten meer ruimte voor verschillende opvattingen over de beleidsinhoud via beperkte harmonisatie van wetgeving of open normen. De tweede dimensie is de besluitvorming: intergouvernementeel, met de communautaire methode, geheel supranationaal, of mengvormen? Pas de derde dimensie gaat over deelname. Mogelijk zien sommige lidstaten op een bepaald terrein onvol-

doende redenen voor collectieve actie, terwijl andere landen kiezen voor nauwere samenwerking.

Variatie is geen smeermiddel of een uitweg als de besluitvorming vastloopt, maar een principieel uitgangspunt. Te vaak blijven discussies over de toekomst van de EU gevangen in beelden van het eindstation zoals een federale staat met president en minister van Financiën. Europese samenwerking heeft echter principieel een open karakter. Dat is historisch gezien ook eerder regel dan uitzondering. Sterker, het vermogen tot aanpassing en verandering is van oudsher een van de krachten van de Europese integratie.

Tegelijkertijd zijn er grenzen aan variatie. Een gemeenschappelijke markt kan alleen functioneren als producten en diensten aan dezelfde kwaliteitseisen voldoen. De samenwerking moet altijd gebaseerd zijn op de principes van democratie, rechtsstaat en mensenrechten. Dat is de basisvoorwaarde voor vertrouwen van de burgers.

In oudere discussies werd variatie toch vooral gezien als tussenstation, als onvoltooid tussenstap in een proces naar meer integratie. Het WRR-rapport laat dat beeld los: variatie is geen zwakgebod maar een realiteit die blijvend deel uitmaakt van de EU. De gebruikelijke Nederlandse angst dat andere landen de krenten uit de pap vissen, miskent dat variatie in wederzijds belang is. Er is meer ruimte voor terughoudendheid, maar ook om de burgers van die landen die eraan toe zijn, een kwalitatief beter beleid te bieden. Ons pleidooi voor variatie biedt een pragmatische manier van werken, maar wel een die gefundeerd is in een visie op het karakter van Europese samenwerking. Dat is niet zomaar een beetje flexibel politiek opereren. Het impliceert een fundamentele openheid jegens de eindbestemming van de EU en de politieke combinaties waar Nederland wel en niet aan wil meewerken.

BAS VAN DER SCHOT

